

Nederland belastingparadijs?

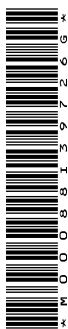
Dr. Jan Vis MBA CMC RV is voorzitter van de maatschap BrightOrangeTalanton Corporate Finance, adjunct-professor Business Valuation verbonden aan de Rotterdam School of Management (Erasmus Universiteit), lid van de Raad voor de Jaarverslaggeving. Deze column weerspiegelt de persoonlijke opvattingen van de auteur.

Staatssecretaris Weekers heeft onlangs op de vraag of Nederland een belastingparadijs is ontkenkend geantwoord. Jammer genoeg heeft hij niet gezegd dat het de bedoeling is de inwoners van Nederland zo snel als mogelijk van het betalen van belasting vrij te stellen. Het gemak waarmee de overheid met geld van burgers omspringt is ergerniswekkend. Zo viel vorige week weer te vernemen dat de overheid volgend jaar extra gaat bezuinigen. Uiteraard wordt daar weinig anders mee bedoeld dat het verhogen van de belastingen. De economische crisis, voor een groot deel veroorzaakt door een totaal verziekt geldstelsel, eist nu eenmaal haar tol en aan het bijeenbrengen daarvan dient iedereen een verplichte bijdrage te leveren. Ook de mantra van de zwaarste lasten en de sterkste schouders wordt regelmatig van stal gehaald. Vanuit economisch perspectief doemen ten minste twee vragen op. Als eerste de vraag of het heffen van belasting geen sterk verstoring effect heeft op het economisch handelen. Ten tweede kan de vraag worden opgeworpen tot welke hoogte deze jaarlijkse onvrijwillige bijdrage kan worden opgevoerd. De Franse acteur Depardieu heeft duidelijk laten zien dat zijn persoonlijk plafond is bereikt.

In de middeleeuwen is veel gezegd en geschreven over het fenomeen van een *iustum pretium* (rechtvaardige prijs). In het dagelijks leven worden per dag een schier oneindig aantal transacties uitgevoerd, als sluitstuk wordt meestal een prijs overeengekomen. Hoe hoog mag die prijs zijn? Is het redelijk voor een nieuwe zitmaaier 3000 euro te betalen; mag een ziekenhuis aan liggend 600 euro per dag in rekening brengen en deugt de prijs die wij voor brood en melk betalen wel? Het werd al snel duidelijk dat een kwantitatieve oplossing voor deze vragen niet bestaat. Op grond van welk beginsel kan worden vastgesteld dat de prijs van een brood 2,75 euro moet bedragen? De beginselloze gaat vervolgens op zoek naar pragmatische oplossingen. De economische wetenschap kan bij het vaststellen van de hoogte van prijzen geen zinrijke uitspraken doen. Zij kan echter wel licht laten schijnen op de weg die tot een juiste prijs voert. Vrijwillig handelende mensen baseren hun acties op grond van hun persoonlijke waardeschaal. Op de markt komen die waardeschalen met elkaar in contact en indien overeenstemming wordt bereikt ontstaat een prijs. Die uitkomst is het criterium

voor kwantitatieve rechtvaardigheid. Ethici kunnen wel bezwaren inbrengen tegen de voorkeuren van de consument, bijvoorbeeld geen energie onvriendelijke zitmaaiers, maar niet tegen de uitkomst van een op vrijwillige basis gesloten overeenkomst. De tot stand gekomen marktprijs is reëel en niet gebaseerd op onmogelijk te realiseren evenwichtsprijzen of volstrekt artificiële, zogenaamde, marktconforme prijzen. De queeste naar de rechtvaardige prijs kwam tot een eind. Met betrekking tot de vraag naar het bestaan van rechtvaardige belastingen ligt dat lastiger. Binnen een op vrijheid gebaseerd ruilproces bestaan belastingen niet! Het is hier niet de plaats verder in te gaan op de vraag op welke gronden het onvrijwillig betalen van belasting gerechtvaardigd kan worden. Wel wordt ingegaan op de hierboven gestelde vragen met betrekking tot verstoring effecten en het bestaan van een tariefplafond.

Het feit dat alle dwang indruist tegen de vrijheid van handelen die rechtssubjecten op grond van het zelfbeschikkingsrecht toekomt, betekent dat weinig woorden vuil gemaakt behoeven te worden aan het beantwoorden van de vraag naar verstoring effecten. De gedachte dat mensen zo veel informatie ter beschikking hebben dat zij een niet verstoring belastingstelsel zouden kunnen bedenken en invoeren is grotesk. Winst belastingen betekent dat het hebben van succes wordt bestraft. Het gegeven dat overheden over de hele wereld belastingssystemen hebben bedacht en gebruiken is slechts gebaseerd op de pretentie dat men over de daartoe benodigde kennis beschikt. In dit verband spreekt de econoom Von Hayek over *pretence of knowledge*. Het economisch waardebegrip is subjectivistisch, iedere actor wordt bij het handelen geadviseerd door persoonlijke overwegingen, en dat houdt in dat waarden niet zonder meer optelbaar zijn. Het gevolg is dat de wetgever zich zou moeten verdiepen in ieders persoonlijke positie en situatie. Ook voor de huidige computersamenleving een onmogelijke opgave. Daar komt nog bij dat onze waarderingsschalen aan constante verandering onder-

hevig zijn. Indien het al mocht lukken een tijdopname te maken, dan heeft die toch een zeer beperkte houdbaarheid. Het geloof in een zogeheten neutrale belastingheffing, waardoor sprake zou blijven van vrije en ongehinderde markten, is vals. Door het heffen van belasting wordt de relatieve prijsstructuur beïnvloed. Belasting heffen op rente-inkomsten betekent dat sparen wordt bestraft en consumeren 'beloond'. Als ook ander inkomen wordt belast ontstaat een dubbele straf op sparen. Een breed gedefinieerde inkomstenbelasting hindert daardoor het vormen van kapitaalgoederen en verhoogt de kosten van het te beschikking stellen van vermogen. Verder ontstaat, door de gestegen rentevoet, een algemene verkorting van tijdhorizon waardoor investeringen op lange termijn minder aantrekkelijk zijn. In theorie zou de overheid kunnen besluiten tot het invoeren van een tarief van 100 procent. Het totale persoonlijke inkomen wordt dan aan de staat overgedragen. In ruil daarvoor zal de overheid moeten voorzien in die goederen en diensten die voor het voortbestaan van de mens noodzakelijk zijn. Welke goederen en diensten dan beschikbaar komen is afhankelijk van de voorkeur van de op dat moment aan de macht zijnde regering. Belastingen als weapons of mass wealth destruction. Wellicht de wensdroom van een socialist met dictatoriale aspiraties. In de recente geschiedenis zijn wel voorbeelden bekend die tot nadenken stemmen. Zo waren in de periode 1940-1970 zeer hoge tarieven voor de topinkomens in zwang. In het Verenigd Koninkrijk bedroeg het toptarief 95 procent, in de VS 91 procent en in Nederland 72 procent. In Zweden kreeg schrijfster Astrid Lindgren in 1972 zelfs te maken met een marginale belastingdruk van 102 procent. Nu zeggen deze hoge tarieven nog niet alles. In bovengenoemde gevallen werd een deel van het inkomen tegen lagere tarieven belast. Toch kan regelmatig, ook in Nederland, de roep om hogere belastingen worden gehoord. Vooral populair bij politici die zich richten op de kiezer met een modaal inkomen. Klinkt goed en de doelgroep hoeft het gelag niet te betalen. Bij een tarief van 100 procent is de bestedingsvrijheid van de mens totaal verdwenen. Elke cent betaald aan gedwongen belasting is een beperking van de op het zelfbeschikkingsrecht rustende

bestedingsvrijheid van het individu. Wat is dan een acceptabel tarief? De subjectiviteit van het waardebegrip maakt het onmogelijk een tarief vast te stellen dat voor iedereen acceptabel is. De praktische oplossing wordt gevonden in de gedachte dat de meerderheid hierover moet beslissen. Zo kan een wet ontstaan die los staat van de vraag met welk recht iemand zich de opbrengsten van anderen kan toe-eigenen. Indien wij zouden leven in een vrije samenleving waarin het zelfbeschikkingsrecht volledig wordt gerespecteerd kan de vraag naar de maximale hoogte van het belastingtarief eenvoudig worden beantwoord. Namelijk, nul procent. De consequentie is dat zaken die nu tot het exclusieve terrein van de overheid worden gerekend, zoals defensie en justitie, deel gaan uitmaken van de vrije markt. Aanbieders van veiligheid die zich in concurrentie met anderen aan belangstellenden presenteren. De consument kan in alle vrijheid een keuze maken. Uit oogpunt van economische efficiency geen slecht idee. De staatssecretaris haastte zich de beschuldiging dat Nederland een belastingparadijs zou zijn te verwerpen. De combinatie mens en paradijs is kennelijk lastig. Haastige spoed is ook in dit geval niet goed. Een bezonnen antwoord zou inhouden dat de wereld in welvaart en welzijn zou groeien als kool, indien burgers niet worden gedwongen belasting te betalen. In 1619 schreef Pedro Fernandez Navarrete (geleerde en secretaris van de koning van Spanje) dat een productieve provincie een rijke provincie is. De productiviteit wordt ernstig gehinderd indien veel belasting moet worden betaald. Een land is slechts dan aangenaam wanneer niemand bang is van de belastingontvanger. ■

